ePublishing
ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ NATIONAL DOCUMENTATION CENTRE

Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1 (2016)

10ο Πανελλήνιο και Διεθνές Συνέδριο «Οι ΤΠΕ στην Εκπαίδευση»

Διερευνώντας την αξία του facebook ως διδακτικού εργαλείου

Χριστίνα Παπαχαρίτου

doi: 10.12681/cetpe.3882

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαχαρίτου Χ. (2022). Διερευνώντας την αξία του facebook ως διδακτικού εργαλείου. *Συνέδρια της Ελληνικής Επιστημονικής Ένωσης Τεχνολογιών Πληροφορίας & Επικοινωνιών στην Εκπαίδευση*, *1*, 723–728. https://doi.org/10.12681/cetpe.3882

Διερευνώντας την αξία του facebook ως διδακτικού εργαλείου

Χριστίνα Παπαχαρίτου
christinapapach@gmail.com
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Περίληψη

Η παρούσα εισήγηση αποσκοπεί στη διεύρυνση της αξίας του facebook ως διδακτικού εργαλείου, δίνοντας βαρύτητα τόσο στα θετικά όσο και στα αρνητικά χαρακτηριστικά του, όπως αποτυπώθηκαν βάσει ερευνητικών δεδομένων, τα οποία αξιοποιήθηκαν και για την εξαγωγή σχετικών συμπερασμάτων. Παρότι στόχος της εισήγησης ήταν να διερευνηθεί η χρησιμότητα της αξιοποίησής του δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου στη διδακτική πράξη σε ένα φάσμα εκπαιδευτικών βαθμίδων (Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση), η συλλογή των ερευνητικών δεδομένων δεν επέτρεψε μια τέτοια συγκριτική μελέτη καθώς για τις δυο πρώτες βαθμίδες δεν προέκυψαν επαρκή στοιχεία. Συνεπώς, οι πληροφορίες που σχετίζονται με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης του facebook στην εκπαιδευτική διαδικασία αντλήθηκαν από άρθρα που αφορούσαν έρευνες οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: κοινωνικά δίκτυα, facebook, web 2.0

Εισαγωγή

Το web 2.0 (Ιστός 2.0), χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη "δεύτερη γενιά" υπηρεσιών του Παγκόσμιου Ιστού, μέρος των οποίων αποτελούν οι υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης. Μέσω της τεχνολογίας web 2.0 διευκολύνεται η αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών καθώς και η συνεργασία τους για το διαμοιρασμό περιεχομένου και τη διακίνηση της πληροφορίας. Οι εφαρμογές βασίζονται στη φιλοσοφία της ανοικτότητας (openness) (Alexander, 2006) και αξιοποιούν τη συλλογική ευφυΐα (collective intelligence) (O'Reilly, 2007). Η έμφαση που δόθηκε στην κοινωνική διάσταση των web 2.0 εφαρμογών φανερώνεται και από το γεγονός ότι συχνά αναφέρονται με τον ευρύτερο όρο «κοινωνικό λογισμικό» (social software) (Φεσάκης, 2009). Από διδακτικής άποψης, η Παιδαγωγική 2.0 μπορεί να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που προσφέρουν τα εργαλεία του κοινωνικού λογισμικού ώστε να ενισχύσει τη διασύνδεση, την επικοινωνία, τη συμμετοχή και τη δημιουργία δυναμικών κοινοτήτων μάθησης (McLoughlin & Lee, 2007). Το facebook κατατάσσεται στα web 2.0 εργαλεία, έχει κατακτήσει την κορυφή στις προτιμήσεις των χρηστών κοινωνικών δικτύων και έχει σχεδόν ταυτιστεί με την καθημερινότητα της πλειοψηφίας των νέων. Ωστόσο, η σταδιακή του εξάπλωση στο εκπαιδευτικό χώρο, έχει άλλοτε ένα χαρακτήρα εισβολής και άλλοτε τη μορφή μιας καλοδεχούμενης προσέγγισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η παρούσα εισήγηση φιλοδοξεί να αναδείξει τα οφέλη από την αξιοποίηση του πιο δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου, του facebook, για εκπαιδευτικούς σκοπούς αλλά και να επιστήσει την προσοχή των εκπαιδευτικών στις δυσκολίες ή στα εμπόδια που ενδέχεται να συναντήσουν σε ένα τέτοιο διδακτικό εγχείρημα.

Το facebook και η χρήση του για εκπαιδευτικούς σκοπούς

T. A. Mikropoulos, N. Papachristos, A. Tsiara, P. Chalki (eds.), Proceedings of the 10th Pan-Hellenic and International Conference “ICT in Education”, Ioannina: HAICTE. 23-25 September 2016. ISSN 2529-0916, ISBN 978-960-88359-8-6.

Το facebook είναι ένα κοινωνικό δίκτυο το οποίο ιδρύθηκε το 2004 από τον Mark Zuckerberg ως ένας τρόπος δικτύωσης αποκλειστικά για τους φοιτητές του Harvard ενώ δύο χρόνια μετά, έγινε διαθέσιμο στον οποιονδήποτε επιθυμούσε να εγγραφεί σε αυτό. Σήμερα, το facebook απαριθμεί 1.09 δισεκατομμύρια ενεργούς χρήστες επί καθημερινής βάσεως, αποτελώντας αδιάσειστο στοιχείο της δημοτικότητας του. Η τελευταία καταμέτρηση πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιου του 2016 (http://newsroom.fb.com/company-info/).
Αναφορικά με τα θετικά στοιχεία της χρήσης του σε ένα εκπαιδευτικό πλαίσιο, βάσει των διαθέσιμων ερευνητικών δεδομένων, ως κυριότερα μπορούν να θεωρηθούν τα παρακάτω:

- Δημιουργείται μια αίσθηση κοινότητας. Οι φοιτητές αλληλοϋποστηρίζονται, αλληλοενθαρρύνονται (English & Duncan-Howell, 2008), κοινωνικοποιούνται και ως εκ τούτου δεν νιώθουν πλέον απομονωμένοι (Ryan et al., 2011). Σε έρευνα των Yang & Brown (2013) διαπιστώθηκε πως οι φοιτητές μέσω της γενικότερης αλληλεπίδρασης τους στο facebook έχουν μια καλύτερη κοινωνική προσαρμογή και νιώθουν λιγότερη μοναξιά. Καθώς ενισχύεται η κοινωνική παρουσία, οι φοιτητές νιώθουν πιο ικανοποιημένοι και αποδίδουν καλύτερα (Ring, 2012).
- Καλλιεργείται ένα συνεργατικό πνεύμα μεταξύ των φοιτητών. Σε έρευνα του Choi (2013) οι φοιτητές υποστήριξαν πως μπορούσαν να ρωτήσουν οτιδήποτε ήθελαν και να έχουν μια άμεση απάντηση από τους συμφοιτητές τους καθ΄ όλη τη διάρκεια της ημέρας. Επίσης, επισήμαναν πως επωφελούταν και από τις ερωτήσεις των άλλων και τις λύσεις που προτείνονταν.
- Βελτιώνονται οι γλωσσικές δεξιότητες των φοιτητών. Στην έρευνα του Shih (2011) το facebook αξιοποιήθηκε στη διδασκαλία της ξένης γλώσσας. Όλα τα μέλη της ομάδας έπρεπε να αναρτούν τις ανατιθέμενες εργασίες τους, να αξιολογούν τις εργασίες των συμφοιτητών τους και να παρέχουν ανατροφοδοτικά σχόλια σε εβδομαδιαία βάση. Επίσης, τους ζητήθηκε να επανεξετάζουν και να σχολιάζουν την ανατροφοδότηση που δεχόντουσαν από τους συμφοιτητές τους. Από τα δεδομένα που αντλήθηκαν προέκυψε πως οι φοιτητές βελτίωσαν τις δεξιότητές τους στο γραπτό λόγο και επέδειξαν μεγαλύτερη προθυμία στο να εκφράζουν τις ιδέες τους και να αλληλεπιδρούν με τους συμφοιτητές τους. Αναλυτικότερα, πρόοδος σημειώθηκε στην οργάνωση, στη γραμματική, στη δομή, στο λεξιλόγιο και στην ορθογραφία.
- Αναπτύσσεται ο διάλογος και η συζήτηση. Η συζήτηση που λαμβάνει χώρα στην αίθουσα διδασκαλίας συνεχίζεται στο facebook μέσω της ανάρτησης σχετικών βίντεο, εικόνων και άρθρων, τα οποία δίνουν ερεθίσματα για την εκ νέου ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των φοιτητών (Ετεοκλέους-Γρηγορίου & Μάνιου, 2012). Όπως επισημαίνεται και σε έρευνα της Promnitz-Hayashi (2011) η εμπλοκή των φοιτητών σε συζητήσεις στο facebook που είτε πυροδοτούνταν από τη διδάσκουσα είτε από τους ίδιους, παρακίνησε πολλούς από τους πιο εσωστρεφής φοιτητές να συμμετέχουν στην τάξη και να συνομιλούν περισσότερο με τους συμφοιτητές τους.
- Προάγεται ο διαμοιρασμός της γνώσης και η ανταλλαγή εκπαιδευτικών ηλεκτρονικών πηγών (Duncan & Barczyk, 2013). Σε έρευνα του Çoklar (2012), η διάχυση πληροφοριών αποτέλεσε μακράν το μεγαλύτερο όφελος κατά την κρίση των φοιτητών. Επίσης, από τα δεδομένα της έρευνας των Ventura & Quero (2013) προέκυψε πως μέσω της διαδικασίας αυτής, οι φοιτητές εμπλέκονταν περισσότερο και έπαιρναν πρωτοβουλίες, συγκεντρώνοντας και δημοσιεύοντας στο facebook πολυμεσικό υλικό το οποίο ήταν, τόσο από πλευράς ποιότητας όσο και σχετικότητας με τους στόχους του μαθήματος, άρτιο. Οι Wang et al. (2011) διατυπώνουν την άποψη πως οι φοιτητές τείνουν να παρέχουν και να μοιράζονται περισσότερες ιδέες στο facebook απ΄ ότι στην παραδοσιακή αίθουσα διδασκαλίας.

- Διευκολύνεται η επικοινωνία καθηγητών - φοιτητών και η άμεση ανατροφοδότηση. Για παράδειγμα, ένας καθηγητής μπορεί να ορίσει "Facebook Office Hours", κατά τις οποίες θα είναι διαθέσιμος για συνομιλία προς επίλυση απορριών ή παροχή διευκρινήσεων για ανατιθέμενες εργασίες. Επίσης, θα μπορούσε να τους ειδοποιεί για οποιαδήποτε μορφής γεγονότα θα ήθελε οι φοιτητές του να είναι ενήμεροι (Couillard, 2009). Σε έρευνα των VanDoorn & Eklund (2013), διαφάνηκε η χρησιμότητα της άμεσης ανταπόκρισης του καθηγητή και της παροχής ανατροφοδότησης στις υποβαλλόμενες ερωτήσεις των φοιτητών σε ένα περιβάλλον όπως το facebook, όπου οι φοιτητές ένιωθαν πιο άνετα στο εκφράσουν τις απορίες τους.

Αν και οι Goldfarb et al. (2011), υπογραμμίζουν πως τα κυριότερα πλεονεκτήματα της επιλογής του facebook ως διδακτικού εργαλείου είναι η ευκολία χρήσης του και η εξοικείωση των μαθητών με αυτό, γεγονός που ελαχιστοποιεί το χρόνο εξάσκησης και γνωριμίας τους με το εν λόγω μέσο, δεν είναι τυχαίο πως η συντριπτική πλειοψηφία των άρθρων αφορά έρευνες στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Ο ισχυρότερος ενδοιασμός των εκπαιδευτικών ως προς την εν δυνάμει χρήση του facebook στη διδακτική πράξη είναι συχνά άρρηκτα συνδεδεμένος με την εξόρυξη προσωπικών πληροφοριών, ειδικά αν πρόκειται για μαθητές. Ωστόσο, επισημαίνονται και οι παρακάτω καταγεγραμμένες δυσκολίες που αφορούν την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση:

- Η συζήτηση σε ένα γκρουπ ή οι αναρτήσεις μπορεί να περιλαμβάνουν ανακρίβειες και να αποπροσανατολίσουν κάποιους φοιτητές. Για αυτό το λόγο, σε έρευνα της De Villiers (2010), οι ίδιοι οι φοιτητές, θεώρησαν πως θα πρέπει να υπάρχει σχετικός έλεγχος από τον διδάσκων ώστε να μην αναρτάται υλικό με λανθασμένες πληροφορίες ή οδηγίες από τους φοιτητές.
- Οι υπερβολικές σε αριθμό αναρτήσεις του καθηγητή είναι πιθανό να μην είναι διαχειρίσιμες από τους φοιτητές. Ο «κατακλυσμός» αναρτήσεων και οι συνεχόμενες ειδοποιήσεις που δέχονται τα μέλη της ομάδας για αυτές, μπορεί να ενοχλήσουν τα μέλη και να αποθαρρύνουν τη συμμετοχή τους στο γκρουπ (O'Bannon et al., 2013).
- Το facebook στην εκπαιδευτική διαδικασία μπορεί να λειτουργήσει ως παράγοντας απόσπασης της προσοχής, ενόχλησης, ανησυχίας ή σύγκρουσης. Για παράδειγμα, σε έρευνα των Ophus & Abbitt (2009), ένας φοιτητής υποστήριξε πως θα είναι δύσκολο να «διαβάζει» στο facebook όταν θα μπορούσε να συνομιλεί με τους φίλους τους ενώ ένας άλλος πρόσθεσε πως το facebook είναι για εκείνον απόδραση από το πανεπιστήμιο. Παρόμοιες ανησυχίες φοιτητών προέκυψαν και σε έρευνα των Lei et al. (2012). Στην έρευνα των Ophus & Abbitt (2009), άλλοι φοιτητές θεωρώντας την εμπλοκή τους στην εν λόγω σελίδα κοινωνικής δικτύωσης μέρος της προσωπικής τους ζωής, είναι αρνητικά διακείμενοι ως προς την αξιοποίησή του για εκπαιδευτικούς σκοπούς, επειδή διατείνονται πως ένας καθηγητής δεν έχει θέση εκεί. Επίσης, καταγράφεται μια ανησυχία ότι ο καθηγητής μπορεί να τους κρίνει από το προφίλ που διατηρούν στο facebook (Ophus & Abbitt, 2009). Σε έρευνα των Madge et al. (2009), το 43% των ερωτηθέντων φοιτητών υποστήριξαν πως δεν θεωρούν το facebook διδακτικό εργαλείο ενώ το 41% δεν θα επιθυμούσε ο καθηγητής τους να επικοινωνήσει μαζί τους για εκπαιδευτικούς σκοπούς μέσω του συγκεκριμένου κοινωνικού δικτύου. Ακόμη, η ανασφάλεια ορισμένων φοιτητών ως προς την ορθότητα και τη σχετικότητα των απαντήσεων τους, συγκρινόμενες με αυτών των συμφοιτητών τους, σε ερωτήσεις του διδάσκοντα στο ψηφιακό αυτό περιβάλλον, ενδέχεται να αποτελεί μια ακόμη πηγή άγχους (White, 2009). Επιπλέον, σε έρευνα της Kajornboon (2013), φοιτητές υποστήριξαν τουλάχιστον τη χρήση ενός κλειστού

γκρουπ έτσι ώστε να μην «εκτίθενται» και στους φίλους ή συναδέλφους τους. Για παράδειγμα, μιλώντας πολύ επίσημα σε ένα περιβάλλον όπως είναι το facebook μπορεί να θεωρηθεί περίεργο.

Συμπεράσματα

Εν κατακλείδι, η χρήση του facebook στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι συνυφασμένη με την απουσία προβλημάτων, όπως όμως συμβαίνει και με σχεδόν κάθε διδακτικό εργαλείο ιδιαιτέρως αν εμπεριέχει και μια καινοτομική χροιά. Το συγκεκριμένο όμως εργαλείο καθώς προϋπήρχε με άλλη ταυτότητα από αυτή που προσπαθούν οι εκπαιδευτικοί να του αποδώσουν, δίνει μια ευκαιρία γεφύρωσης του χάσματος που επικρατεί στη ζωή των νέων που ξεχειλίζει από τεχνολογική καινοτομία και του εκπαιδευτικού συστήματος που συχνά πασχίζει να συμβαδίζει με τους ρυθμούς αυτούς. Ωστόσο, ταυτόχρονα, μια τέτοια πρωτοβουλία των εκπαιδευτικών συχνά δείχνει απειλητική ως προς την τήρηση των ορίων της προσωπικής και σχολικής-επαγγελματικής ζωής που πολλοί νέοι επιθυμούν να διασφαλίσουν. Σίγουρα η ένταξη κοινωνικών δικτύων με καθαρά εκπαιδευτικό προσανατολισμό (education-based social networking sites), δείχνει να είναι μια σχεδόν ιδανική λύση, ιδιαιτέρως για τους εκπαιδευτικούς της Πρωτοβάθμιας; και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης που έρχονται αντιμέτωποι με την ανάγκη προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ανήλικων μαθητών τους, η οποία υπερισχύει του εκάστοτε αναμενόμενου διδακτικού οφέλους. Εν τούτοις, και για τους μαθητές και για τους φοιτητές, περισσότερο ενδιαφέρον θα είχε η αξιοποίηση ενός μέσου που έχει διεισδύσει στις ζωές τους έτσι ώστε η εκπαίδευση να αποκτήσει ευκολότερα μια συνέχεια. Βέβαια, το δικαίωμα της μη χρήσης του μέσου για εξυπηρέτηση εκπαιδευτικών σκοπών από όσους φοιτητές ή μαθητές δείχνουν απροθυμία θα πρέπει να είναι σεβαστό από τους εκπαιδευτικούς, καθώς όπως προέκυψε από τα ερευνητικά δεδομένα που συλλέχθηκαν ένα τέτοιο ενδεχόμενο είναι πιθανό. Τέλος, αξίζει να υπογραμμιστεί πως, από όσα παρουσιάστηκαν παραπάνω, το facebook δείχνει να έχει τη δυναμική να αξιοποιηθεί προς όφελος των φοιτητών. Ωστόσο, αναδεικνύεται η ανάγκη διεξαγωγής σχετικών ερευνών και για μαθητές ώστε να καταστεί δυνατή η άντληση επαρκών δεδομένων που θα επιτρέψουν την εξαγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα του δημοφιλούς κοινωνικού δικτύου ως διδακτικού εργαλείου και στις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης. Ιδιαίτερα σημαντικό είναι να πραγματοποιηθούν ανάλογες έρευνες και στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, για το οποίο οι πληροφορίες που υπάρχουν ως προς το πεδίο ερευνητικού ενδιαφέροντος είναι ελάχιστες.

Αναφορές

Alexander, B. (2006). Web 2.0: A new wave of innovation for teaching and learning?. *Educause review, 41*(2), 32-44.

Choi, A. (2013). Use of facebook group feature to promote student collaboration. *In 2013 ASEE Southeast Section Conference Proceedings,* American Society for Engineering Education. Retrieved February 10, 2016 from http://www.asee-se.org/proceedings/ASEE2013/Papers2013/112.PDF

Çoklar, A. N. (2012). Evaluations of students on facebook as an educational environment. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry, 3*(2), 42-53, April 2012.

Couillard, C. (2009). *Facebook: the pros and cons of use in education*. (Doctoral Dissertation). University of Wisconsin-Stout, United States. Retrieved February 9, 2016 from http://clairecouillard.weebly.com/uploads/5/1/9/8/5198042/research_paper_tcs_701.pdf

De Villiers, M. R. (2010). Academic use of a group on facebook: initial findings and perceptions. *Informing Science & IT Education Conference (InSITE) 2010* (pp. 173-190). Retrieved February 11, 2016 from http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.381.5633&rep=rep1&type=pdf

Duncan, D. G. & Barczyk, C. C. (2013). Facebook in the university classroom: do students perceive that it enhances community of practice and sense of community?. *International Journal of Business and Social Science, 4*(3), 1-14.

English, R. M. & Duncan-Howell, J. A. (2008). Facebook© goes to college: using social networking tools to support students undertaking teaching practicum. *Journal of Online Learning and Teaching*, *4*(4), 596-601.

Facebook newsroom. (2015). Retrieved February 8, 2016 from http://newsroom.fb.com/company-info

Goldfarb, A., Pregibon, N., Shrem, J. & Zyko, E. (2011). Informational Brief on Social Networking in Education. *Emerging Teaching & Learning Technologies Initiative*. New York: Comprehensive Center. Retrieved February 10, 2016 from http://www.nysaflt.org/conferences/summerinstitute/documents/2011/workshops/social_networking_in_education.pdf

Kajornboon, A. B. (2013). The effect of using social networking assisted interaction between peer and teacher in English language learning. *FLLT Conference*, *16*, 611-619, 15 March 2013. Retrieved February 9, 2016 from http://litu.tu.ac.th/FLLT2013/www.fllt2013.org/private_folder/Proceeding/611.pdf

Lei, C. U., Krilavicius, T., Zhang, N., Wan, K. & Man, K. L. (2012). Using Web 2.0 tools to enhance learning in higher education: a case study in technological education. *International MultiConference of Engineers and Computer Scientists*, *2*, 1153-1156, 14-16 March 2012, Hong Kong. Retrieved February 8, 2016 from http://www.iaeng.org/publication/IMECS2012/IMECS2012_pp1153-1156.pdf

Madge, C., Meek, J., Wellens, J. & Hooley, T. (2009). Facebook, social integration and informal learning at university:'It is more for socialising and talking to friends about work than for actually doing work'. *Learning, Media and Technology*, *34*(2), 141-155.

McLoughlin, C. & Lee, M. J. (2007). Social software and participatory learning: pedagogical choices with technology affordances in the Web 2.0 era. A*scilite Singapore 2007* (pp. 664-675). Retrieved February 9, 2016 from http://www.dlc-ubc.ca/wordpress_dlc_mu/educ500/files/2011/07/mcloughlin.pdf

O'Bannon, B., Beard, J. & Britt, V. (2013). Using facebook as an educational tool: Effects on achievement. In R. McBride & M. Searson (Ed.), *Society for Information Technology & Teacher Education International Conference 2013* (pp. 3323-3330), Chesapeake, VA: Association for the Advancement of Computing in Education (AACE).

Ophus, J. D. & Abbitt, J. T. (2009). Exploring the potential perceptions of social networking systems in university courses. *Journal of Online Learning and Teaching*, *5*(4), 639-648.

O'Reilly, T. (2007). What is Web 2.0: Design patterns and business models for the next generation of software. *Communications & strategies, no. 65, 1st quarter 2007,* 17-37.

Promnitz-Hayashi, L. (2011). A learning success story using facebook. *Studies in Self-Access Learning Journal, 2*(4), 309-316.

Ring, M. (2012). Integrating facebook into distance education and online learning environments: to promote interactive online learning communities. *17th TCC Annual Online Conference: Emerging Techologies: Trends & Issues,* 17-19 April 2012, Hawai. Retrieved February 11, 2016 from

https://scholarspace.manoa.hawaii.edu/bitstream/handle/10125/22476/tcc_conference_paper_macyring.pdf?sequence=1

Ryan, S. D., Magro, M. J. & Sharp, J. H. (2011). Exploring educational and cultural adaptation through social networking sites. *Journal of Information Technology Education: Innovations in Practice*, *10*, 1-16.

Shih, R. C. (2011). Can Web 2.0 technology assist college students in learning English writing? Integrating facebook and peer assessment with blended learning. *Australasian Journal of Educational Technology*, *27*(5), 829-845.

VanDoorn, G. & Eklund, A. A. (2013). Face to facebook: social media and the learning and teaching potential of symmetrical, synchronous communication. *Journal of University Teaching and Learning Practice*, *10*(1), 6.

Ventura, R. & Quero, M. J. (2013). Using facebook in university teaching: a practical case study. *2nd World Conference on Educational Technology Research, Procedia-Social and Behavioral Sciences, 83*, 1032-1038. Retrieved February 9, 2016 from http://ac.els-cdn.com/S1877042813012597/1-s2.0-S1877042813012597-main.pdf?_tid=98f609d2-c868-11e4-a284-00000aacb35e&acdnat=1426131409_ddb2f95e4614d51278fc13aa4ebdd3c3

Wang, B. T., Sheu, T. W. & Masatake, N. (2011). Evaluating the English-learning of engineering students using the Grey SP chart: a Facebook case study in Taiwan. *Global Journal of Engineering Education*, *13*(2), 51-56.

White, J. (2009). The use of facebook to improve motivation and academic writing. *In Proceedings of the 3rd International Wireless Ready Symposium* (pp. 28-32). Retrieved February 9, 2016 from http://opinion.nucba.ac.jp/~thomas/white2009.pdf

Yang, C. C. & Brown, B. B. (2013). Motives for using facebook, patterns of facebook activities, and late adolescents' social adjustment to college. *Journal of youth and adolescence*, *42*(3), 403-416.

Ετεοκλέους, Ν. & Θ. Μάνιου. (2012). Η αξιοποίηση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. *Σύγχρονη Εκπαίδευση, 171*, 89 -119.

Φεσάκης, Γ. (2009). Διαδικτυακές υπηρεσίες web 2.0 και εκπαιδευτικός σχεδιασμός. Στο Φ. Καλαβάσης & Α. Κοντάκος (Επιμ.), *Θέματα εκπαιδευτικού σχεδιασμού*, *2ος τόμος* (σσ. 181-206). Αθήνα: Εκδόσεις Ατραπός